

Цікавою є тенденція торгівлі з Білоруссю: починаючи з 2014 року ця країна не входить до десятки наших покупців, натомість стабільно залишається на 4-5 позиціях серед експортерів. Фактично це означає, що під маркою білоруських товарів на українських ринок потрапляє товар з РФ. Натомість торгівля з іншими країнами пострадянського простору, які входили у десятку торгових партнерів України у 2002-2011 рр. (Туркменістан, Узбекистан, Казахстан, Молдова) пішла на спад, фактично нас з цих ринків витіснили через механізм митного союзу або завдяки прямому тиску РФ.

Неоднозначною є динаміка і структура торгівлі з країнами ЄС: серед перших п'яти покупців Польща (друге місце за обсягом у 2017 р.) та Італія (четверте місце); серед перших п'яти продавців – Німеччина (третє місце) і Польща (четверте місце). Окремого дослідження заслуговує динаміка та структура торгівлі з країнами Вишеградської четвірки (Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина), спільна частка якої попри наявність спільних кордонів відносно невелика.

Все це свідчить про загалом незбалансовану зовнішньоторгову політику України, відсутність чітких пріоритетів у торгівлі та слабкість позиції держави на світових ринках.

1. Щербак Юрій. Як Порошенко руйнує імперське поле / Юрій Щербак // Високий Замок. – 26 квітня – 2 травня 2018 року. – №46 (5743). – С. 5. 2. Козяк В.Д. Удосконалення структури національного виробництва України як чинник позитивних змін у зовнішній торгівлі / В.Д. Козяк, М.І. Пирч, І.А. Лех // Маркетинг і менеджмент інновацій, 2017, № 2. – С. 259-268. 3. Державна служба статистики. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

К.е.н., доц. А.О. Босак, студент Д.А. Несміян
Національний університет «Львівська політехніка»

СВІТОВИЙ РИНОК ПШЕНИЦІ: ТОРГОВІ ТЕНДЕНЦІЇ І МІСЦЕ УКРАЇНИ

© Босак А.О., Несміян Д.А., 2018

Практично всі країни, від цілком економічно відсталих до найпрогресивніших і технологічно розвинутих, усвідомлюють значущість вирощування зернових культур. Про це свідчить два факти: використання понад 50% світової ріллі на посіви та постійно активна міжнародна торгівля, обсяги якої за прогнозами на 2017-2018 р. досягнуть 405 млн. т. Серед усіх продовольчих культур окремої уваги заслуговує пшениця, яка, окрім своєї високої поживності й енергетичної цінності, є важливою експортною статтею деяких країн, і, як наслідок, займає одну з лідерських позицій у зерновиробництві.

Попри очікувані незначні скорочення світового виробництва пшениці (759,6 млн. т. у 2016 р., 757,9 млн. т. – за оцінкою на 2017 р., 746,6 млн. т. – за прогнозом на 2018 р.) і майже незмінні обороти товару (176,5 млн. т. у 2016 р., 173,6 млн. т. у 2017 р., 174,1 млн. т. у 2018 р.), на майбутнє передбачаються значні зрушення в структурі торгівлі [1]. Протягом останньої декади і до сих пір головним рушієм попиту на продукцію залишається частина Африки, що на сході від Сахари, яка вимушена нарощувати темпи імпорту (приблизно 4% приросту планується на 2017-2018 рр.) у зв'язку зі стагнацією виробництва і водночас стрімким зростанням споживання. Незамінним експортером для цієї групи країн Африки, як і загалом для більшості ринків, націлених на товари низької цінової категорії, є Росія, яка має головну передумову для встановлення такого рівня – рекордний урожай (85,8 млн. т. у 2017 р. порівняно з 73,3 млн. т. у 2016 р.) і, як результат, величезні надлишки пшениці. Вдвічі повільніший, але теж досить відчутний темп імпорту має Близький Схід,

що зумовлено вирощуванням низькоякісної сировини в Іраку і посиленням використанням запасів Туреччини. Найбільше зменшення приросту закупівель буде спостерігатись у Північній Африці (до -4%, краща врожайність в Алжирі, Марокко й Тунісі), Південній Азії (-2%), вища врожайність в Індії і Південній Америці (послаблення попиту з боку Бразилії). Іншими основними партнерами по забезпеченню країн пшеницею поряд із Росією є Австралія, Аргентина, Європейський Союз, Індія, Казахстан, Канада, Китай, Сполучені Штати, Туреччина та Україна [2].

Для загального експорту України галузь сільського господарства теж є дуже важливою, її частка є достатньо великою і складає приблизно 13-14%, що перевищує подібні показники у більшості країн планети. Пріоритетним напрямком в сільському господарстві стосовно подальшого продажу є вирощування пшениці, зокрема, озимої.

Загалом експорт України 2017-2018 рр. оцінюється у 16,5 млн. т., що є нижчим за попередній період на 9%, а на наступний період очікується спад експорту ще на 1%. Основними країнами, які з липня 2017 р. до січня 2018 р. імпортували українську пшеницю, були Східна й Південно-Східна Азія (переважно Індонезія, Філіппіни, Таїланд, Південна Корея), Африка (Єгипет), Південна Азія (Бангладеш, Індія), ЄС (Іспанія, Італія) і Близький Схід (Туреччина, Ізраїль). Імпорт пшениці самою Україною не є суттєвим, всього 3,6 тис. метричних тон за другу половину 2017 р. Тобто Україна рік у рік виробляє достатні обсяги пшениці, щоб забезпечити свої потреби [3].

Контрастність кількісних переваг найкрупніших виробників міжнародного значення, таких як Європейський Союз, Китай чи Індія, над Україною є очевидною (рис. 1), однак при порівнянні України з іншими країнами різниця величин не є надто помітною. До того ж вітчизняні виробники мають можливість збільшити потужності та свою частку на світовому ринку за дотримання певних агротехнічних умов та усунення організаційно-технологічних недоліків.



Рис. 1. Загальна структура виробництва пшениці та частки в ній найбільших виробників

Ключовими проблемами невеликої питомої ваги вважаються відносно низька продуктивність сільського господарства та вітчизняний стан агропромислового комплексу. Недостатня конкурентоспроможність, невідповідність міжнародним стандартам, особливо щодо екологічної безпеки – негативні фактори, що перешкоджають розширенню ринків збуту, зокрема, в ЄС. Ці прогалини частково компенсуються тим фактом, що проводиться ретельний аналіз статистичних даних, існують наукові дослідження в області селекції, експерименти з різним поєднанням добрив, ґрунтів і сортів. Відтак, було встановлено, що 27-50% врожаю втрачається від комплексу шкідливих організмів, кількість яких дедалі більше поширюється [4].

Загалом аналітики погоджуються з тим, що Україна має великий нереалізований потенціал виробництва й експорту пшениці [5], який може привести до значного зростання частки світового ринку за умови вибору правильного курсу агропромислової політики, наявності належного фінансування та посилення державної підтримки. На національному рівні має бути впорядкований ринок землі та механізми субсидування агропромислових виробників, забезпечені умови чесної конкуренції та лояльна податкова політика. На рівні міжнародному уряд України повинен докласти зусиль до послаблення заходів протекціонізму, особливо з боку розвинутих країн. Також багато залежить від розвитку фондового ринку, оскільки більшість контрактів на купівлю-продаж зернових культур продаються за 3-6 місяців до збору реального урожаю. Задля отримання доступу до новітніх агротехнічних технологій варто сприяти створенню спільних підприємств, отриманню технологічних грантів та доступу до міжнародного кредитування.

1. *Food and Agriculture Organization of the United Nations [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.fao.org/3/i8764en/I8764EN.pdf>*. 2. *United States Department of Agriculture [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://usda.mannlib.cornell.edu/usda/current/grain-market/grain-market-04-10-2018.pdf>*. 3. *Global Agricultural Information Network [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://gain.fas.usda.gov/Recent%20GAIN%20Publications/Grain%20and%20Feed%20Annual_Kiev_Ukraine_4-13-2018.pdf*. 4. *Сметанко О.В. Ефективність елементів біологізації технології вирощування пшениці озимої в умовах Південного степу України [Електронний ресурс] / О.В.Сметанко. – 2017. – Режим доступу: http://www.ksau.kherson.ua/files/avtoreferaty_dysertaciyi/Дисертація%20Сметанка%20.pdf*. 5. *CME Group [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.cmegroup.com/trading/agricultural/wheat-reports.html>*.

Д.е.н., доц. М. І. Бублик, студент Р. В. Медвідь
Національний університет «Львівська політехніка»

РОЗВИТОК ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

© Бублик М. І., Медвідь Р. В., 2018

Угода про асоціацію між Україною та ЄС за своїм обсягом та шириною тематичного охоплення беззаперечно можна вважати найбільшим за всю історію України міжнародним документом, який порушує питання юстиції, свободи та безпеки, економічного та секторального співробітництва. Саме у сфері економічного співробітництва передбачається створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі.

Проблемою розвитку експортно-імпоротної співпраці між Україною та ЄС безпосередньо пов'язана з імплементацією Угоди про асоціацію, адже в процесі її виконання для України створюватимуться як нові можливості, так і перешкоди, які потребуватимуть швидкого та ефективного вирішення.

На сьогодні, значної актуальності набувають дослідження українсько-європейських відносин, які повинні перейти на якісно новий рівень співпраці. Підписання та ратифікація Угоди про асоціацію – це лише початок нового рівня відносин між обома сторонами, бо про реальний її вплив на Україну, можна буде лише говорити тоді, коли відповідні домовленості будуть впроваджені на практиці.

Проаналізувавши останні дослідження та публікації вчених щодо розвитку міжнародних економічних відносин між Україною та ЄС, зокрема роботи: В. Гейця, С. Блокманса, К. Кравчука, М. Емерсона, О. Бетлій, А. Меленчук та інших, які досліджують основні результати впливу імпле-